

ANNA MĘYNARCZUK-SOKOŁOWSKA

***Razem na rzecz społeczności lokalnej.
Jak kreować postawy lokalnego patriotyzmu
i obywatelskiego zaangażowania wśród
młodzieży?***

Białystok, 24 października 2018 roku

Aktualnie obserwujemy szereg zmian w zakresie społecznego funkcjonowania współczesnej młodzieży. Wiązą się one m.in. z globalnymi procesami, przemianami społeczno-kulturowymi, kryzysem wartości moralnych oraz redefinicją wielu pojęć. Zmiany te dotyczą m.in. postrzegania przez młodzież własnej tożsamości, swoich obowiązków wobec najbliższego otoczenia i tworzących je ludzi (w tym zachowań obywatelskich oraz definiowania patriotyzmu). Od lat na terenie naszego kraju obok chlubnych inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej, widoczne są postawy etnocentryczne i nacjonalistyczne, które stawiają w centrum własną przynależność narodową, przy jednoczesnym deprecjonowaniu wartości innych grup. Wydarzenia mające miejsce w Polsce na przestrzeni ostatnich lat pokazują, że patriotyzm jest niejednokrotnie rozumiany w skrajny sposób, co intensyfikuje zachowania dyskryminujące, a nawet przestępstwa motywowane uprzedzeniami i nienawiścią. Na przestrzeni dziejów patriotyzm był ważną wartością integrującą Polaków, zarówno w chwilach tryumfu, jak też w sytuacjach kryzysowych. Rok 2018 Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił rokiem Jubileuszu 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę.

Kierując się potrzebą podjęcia dyskusji na temat charakteru patriotyzmu i obywatelstwa we współczesnych czasach, ideą dialogu oraz kreowania mądrych i wrażliwych postaw patriotycznych, a także biorąc pod uwagę niezwykle ważny dla obywateli RP jubileusz, Fundacja Wspierania Kultury i Sztuki Teatr Narwał, Katedra Edukacji Międzykulturowej Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku, Szkoła Podstawowa nr 20 w Białymstoku i Fundacja Uniwersytetu w Białymstoku, podjęły trud zorganizowania konferencji „**Razem na rzecz społeczności lokalnej. Jak kreować**

postawy lokalnego patriotyzmu i obywatelskiego zaangażowania wśród młodzieży?”¹.

Spotkanie odbyło się 24.10.2018 roku na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku. Wzięło w nim udział ponad 130 osób z województwa podlaskiego. Konferencja została zorganizowana pod Honorowym Patronatem Wojewody Podlaskiego, Prezydenta Miasta Białegostoku oraz Rektora Uniwersytetu w Białymstoku. Spotkanie stanowiło płaszczyznę dialogu naukowców, działaczy organizacji pozarządowych, instytucji kultury, nauczycieli, edukatorów oraz studentów, którzy podjęli refleksję nad istotą i wymiarami patriotyzmu oraz obywatelstwa we współczesnych czasach. W interdyscyplinarnym kontekście, w nawiązaniu do badań naukowych, wybranych wydarzeń z historii Polski (w tym regionu), zadań edukacji międzykulturowej, a także treści zrealizowanych inicjatyw edukacyjnych, w trakcie konferencji poszukiwano odpowiedzi na następujące pytania:

- Jak patriotyzm jest rozumiany przez społeczeństwo polskie oraz współczesną młodzież?
- Co powinna stanowić treść zachowań patriotycznych we współczesnych czasach?
- Gdzie jest granica pomiędzy patriotyzmem a nacjonalizmem?
- Jaką rolę odgrywa świadomość tożsamości lokalnej w procesie rozwijania postaw patriotycznych i obywatelskich?
- Czy postawy patriotyczne mogą przyzwalać na nierówne traktowanie Innych i Obcych?
- Na czym polegają zadania edukacji międzykulturowej w zakresie kreowania postaw patriotycznych i obywatelskich?
- Jak kreować niewykluczające, zaangażowane, oparte na poszanowaniu własnego dorobku oraz dorobku innych narodów postawy patriotyczne?
- Jakie metody warto wykorzystywać w toku pracy z młodzieżą w szkole i instytucjach edukacji nieformalnej?

Konferencja składała się z dwóch części. Pierwsza koncentrowała się na rozważaniach dotyczących patriotyzmu i obywatelstwa we współczesnych czasach. Druga część spotkania poświęcona była natomiast praktyce edu-

¹ Konferencja została sfinansowana ze środków Funduszu Inicjatyw Obywatelskich w ramach projektu „Akademia Liderów Społeczności Lokalnych *Od przeszłości do przyszłości* – II edycja” realizowanego przez Fundację Otwartej Edukacji i Fundację Wspierania Kultury i Sztuki Teatr Narwał.

kacji formalnej i nieformalnej w zakresie kreowania postaw patriotycznych i obywatelskich.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonał prof. dr hab. Mirosław Sobeczki (dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku, kierownik Zakładu Komunikacji Międzykulturowej Wydziału Pedagogiki i Psychologii UwB), który w trakcie swojej wypowiedzi podkreślał znaczenie podjętego tematu w nawiązaniu do zmieniającej się rzeczywistości społeczno-kulturowej. Pierwszą część konferencji rozpoczął wykład prof. zw. dr. hab. Jerzego Nikitorowicza (kierownika Katedry Edukacji Międzykulturowej Wydziału Pedagogiki i Psychologii UwB) ***Wartość patriotyzmu w kontekście edukacyjnym***. W trakcie wystąpienia zostały poruszone wątki współczesnego patriotyzmu w kontekście jego treści na przestrzeni dziejów, a także istotne, z perspektywy edukacyjnej, zagadnienia dotyczące kreowania otwartych postaw, których rdzeniem są niewykluczające, budujące więzi międzyludzkie. Następnie głos zabrała Anna Lach (pracownik Akademii Teatralnej im. A. Zelwerowicza w Warszawie), która w trakcie wystąpienia ***Nie na temat, czyli animacja kultury na lekcji historii – na przykładzie praktyki białostockich instytucji kultury i własnej*** dokonała krytycznej analizy projektów i programów poświęconych lokalnej historii i pamięci społecznej. Wątki te, odwołując się do wybranych wydarzeń z historii Białegostoku oraz dziedzictwa kulturowego regionu, kontynuował prof. UwB, dr hab. Mirosław Sobeczki (dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku, kierownik Zakładu Komunikacji Międzykulturowej Wydziału Pedagogiki i Psychologii UwB) w trakcie wykładu ***Świadomość dziedzictwa kulturowego miejsca zamieszkania jako forma zaangażowania w budowanie lokalnej tożsamości kulturowej***. Po zakończeniu pierwszej części konferencji jej uczestnicy mieli możliwość swobodnej dyskusji oraz wymiany własnych doświadczeń edukacyjnych.

Drugą część konferencji rozpoczął Marcin Koziński (pracownik Działu Edukacji i Wystaw Muzeum Wojska w Białymstoku), wygłaszając wykład ***Wielką i małą literą. Temat „patriotyzm” na przykładzie projektów Muzeum Wojska w Białymstoku***. W trakcie wystąpienia zostały podjęte wątki zachowań patriotycznych w trakcie codziennego życia współczesnego człowieka oraz te dotyczące patriotyzmu heroicznego na przestrzeni dziejów. Następnie w tym kontekście zostały ukazane inicjatywy Muzeum Wojska w Białymstoku adresowane do różnych grup wiekowych. Kolejne wystąpienie, Mariusza Sokołowskiego (prezes Fundacji Otwartej Edukacji, dyrektor Szkoły Podstawowej nr 20 w Białymstoku), ***Kreowanie postaw obywatel-***

skich w szkole. Przykłady projektów edukacyjnych skoncentrowane było na możliwościach rozwijania postaw obywatelskich i patriotycznych w szkole, z uwzględnieniem możliwości łączenia treści realizowanych w trakcie podstawy programowej szkoły z twórczymi działaniami pozalekcyjnymi i pozaszkolnymi. Wątki twórczej edukacji kontynuowała Anna Żebrowska (prezes Fundacji Wspierania Kultury i Sztuki Teatr Narwal) w trakcie wystąpienia ***Patriotyzm i zaangażowanie obywatelskie w działaniu na przykładzie projektu „Akademia Liderów Społeczności Lokalnych II”***. Merytoryczne wątki podjęte w trakcie konferencji podsumowała dr Anna Młynarczuk-Sokołowska (pracownik Katedry Edukacji Międzykulturowej Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku, wiceprezes Zarządu Fundacji Uniwersytetu w Białymstoku), która jednocześnie opowiadała za jej moderowanie i organizację.

Zarówno wygłoszone w trakcie spotkania wykłady, zaprezentowane wyniki badań empirycznych, jak i przedstawione przykłady instruktywnych działań edukacyjnych umożliwiły interdyscyplinarną dyskusję i sformułowanie wniosków edukacyjnych dotyczących kreowania postaw patriotycznych i obywatelskich przydatnych osobom zaangażowanych w realizację formalnej i nieformalnej edukacji. Organizatorzy konferencji oraz jej uczestnicy, dyskutując nad zagadnieniami związanymi z patriotyzmem i obywatelstwem akcentowali potrzebę organizacji kolejnych spotkań o podobnym charakterze, stanowiących płaszczyznę dialogu naukowców, działaczy organizacji pozarządowych, instytucji kultury, nauczycieli, edukatorów oraz studentów. Planowane jest już kolejne spotkanie, które będzie konstruować cykl konferencji o charakterze naukowo-metodycznym adresowanych głównie do osób zaangażowanych w praktykę edukacyjną.